

EPISTOLA WILLELMI REMENSIS ARCHIEPISCOPI AD PETRUM CANTOREM

De ejus electione in decanum Remensis capituli (1).

(Anno 1196.)

(*Actes de la province ecclésiastique de Reims, II, 326.*)

Vuillelmus Dei gratia Remensis archiepiscopus, A per vos laxa matris ubera repleantur, quæ vos ali-
sanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinalis, apostolicæ sedis legatus : dilecto filio M. P. Parisiensi cantori, lmo decano Remensi, salutem et dilectionem. Deo et Remensi nostræ ecclesiæ in gratiarum debitas assurgimus actiones, eo quod, inspirante Altissimo, eadem ecclesia vos elegerit in decanum, vobis quoque congratulandum duximus, quod onus a Deo vobis oblatum tam humiliter suscepistis, nec ad uberiores ecclesiæ reditus oculus degener, vel avaritiæ spiritus vos retorsit. Eamdem vero electionem ratam habemus, et gratam, utpote qui jam alias quando super eodem decanatu capitulum in nos compromiserat universum, eum vobis prius obtulimus, si velletis : sed vos saniore tunc usi consilio, tendentes ad finem, quem nunc estis Deo gratias B assecuti, creditum vobis a Deo talentum in frequentiorum studiorum, et scholarum loco prius erogare pluribus salubriter volebatis. Verum jam hora est, ut de seminibus quæ messuistis, in alios exultationis manipulos ad propria referatis ; unde nostris esurientibus parvulis frangatur panis alimonie doctrinalis, et pia vicissitudine lacte doctrinæ

quando parvuli suxistis. Dignum erat, et justum, ut nostra primitiva mater Ecclesia, quæ vos aliquandiu indigentia commodaverat aliorum, suis in necessitatibus revocaret filium, suis retineret usibus revocatum. Unde qua possumus obedientiæ districtione vobis injungimus, secura in Domino conscientia consulentes, ne cuiquam credatis vobis aliter suggerenti, quominus in hoc proposito perseveretis stabiles et immoti ; in Domino quippe confidimus, quod et in nobis, et nobiscum in aliis fructum Deo placitum facere debeatis ; utpote quem non soli Remensi ecclesiæ, sed et toti provinciæ, regnoque potius universo provisum esse credimus, etiam iis temporibus reservatum, vestræ namque circumspectionis consilio in propriis, et communibus negotiis specialiter uti decrevimus.... Et ut in eodem stetis proposito firmiores, quandocumque vobis placuerit et ecclesiæ nostræ titulum, et suscipere dignitatis officium per nos, vel per venerabilem fratrem et consanguineum nostrum reverendum Parisiensem episcopum, ad sacerdotium promoveri, gratum nobis erit, etc.

(1) Il est douteux que Pierre le Chantre ait accepté cette dignité, car l'année suivante il se fit moine à l'abbaye de Long-Pont.

ANNO DOMINI MCXCVIII

GARNERIUS LINGONENSIS EPISCOPUS

NOTITIA,

(*Gall. Christ. nov. edit., tom. IV, col. 591.*)

Garnerius et Garnerus de Rochefort, Simonis de Cho Longivadi, primum Albæ-ripæ, tum Claræval-Rupeforti frater, alterius Simonis nepos, ex monastio nonus abbas, Manassi successit : verum quo

anno? 1195, inquit annales Cistercienses. Sic enim in catalogo abbatum Claræ-vallis: « Garnerius abbas Albæ-ripæ abbatissavit hic, id est in Claravalle, annis novem. Postea factus est episcopus Lingonensis. » Electus vero est an. 1187, ut notat idem catalogus; atque adeo, ut minimum, in sui monasterii administratione pervenit ad ann. 1195. Id quidem grave, sed catalogo chronicon opponimus, in quo et Manassis obitus et electio Garnerii ad 1193 referuntur; opponimus et instrumenta jam-jam referenda, ex quibus pedum ante 1195 gessisse palam est. Anno 1193, « Dilectis filiis suis, capitulo Lingonensi concedit ut decimæ, quas habent apud Perigne villam suam numerentur eis ad carrum, vel ad quodecunque aliud vehiculum tempore messionis. » An. 1194, 1195 et 1196 dona Grossæ-silvæ facta approbat. Sic porro incipiunt litteræ anni 1194: « Ego Garnerius divina miseratione Lingonensis ecclesiæ minister, notifico, » etc. Ipse et Rainaudus Lugdunensis archiepiscopus, ac G. Eduensis præsul subscribunt quibusdam privilegiis ab Odone Burgundiæ duce Divioni urbi concessis. Anno sequenti 1195 iidem confirmarunt institutionem capellæ Divitum Divione, quam et Garnerius benedixit 26 Novemb. et data charta testatur canonicos ejusdem capellæ coram se super sancta Evangelia jurasse, quod nullum omnino de parochianis S. Stephani reciperent. Hoc eodem anno Cælestinus papa dato diplomate confirmat capituli statutum, vetans ne quis canonicorum præbendæ fructum præsumat accipere, nisi annuatim per sedecim septimanas in ecclesia moram fecerit continue vel *interpolatim*, ita ut uni principalium horarum matutini, vel majoris missæ, sive vesperarum intersit officio. Ex charta Rainaudi Lugdunensis antistitis patet: « Dominum Garnerium » nostrum « Miloni abbati et ecclesiæ sancti Stephani donasse ecclesiam de Tile-castro libere et integre, » quam hoc ipso anno confirmat. Circa idem tempus multa largitur prioratui Vallis-caulium, ut fidem facit charta illius cœnobii, in qua vocatur episcopus et dux. Ratam quoque habet institutionem canonicorum sæcularium B. Mariæ Salionis (de *Sauz*) a nobili viro Guidono ejusdem castri domino factam anno 1197. Habemus et aliud, quod significat transactionem inter ipsum et capitulum factam « de quibusdam rebus ad sanctorum Geminorum ecclesiam pertinentibus. nullum præjudicium vel impedimentum in appellando. vel alio modo allaturam capitulo, si non steterit illa transactio, omnia super quibus inita fuerat compositio, ad pristinum statum reversura. Actum Lingonis xviii Kal. Septemb. an. Verbi incarnati 1197, sedente papa Cælestino. » Scripta charta declarat se donationem ecclesiarum S. Joannis et Sancti Philiberti Divionensis, quam bonæ memoriæ Robertus decessor fecerat sancto Benigno, laudare, approbare, et sigilli sui appensione confirmare, jubereque ut San-Benignianus abbas ea libertate eas pos-

sideat, qua a suprascripto Roberto concessæ sunt. « Anno ab Incarnat. Domini 1198, mense Maio, regnante Philippo rege Francorum. »

Infaustus fuit ejus exitus, illum exhibent tres Innocentii tertii papæ epistolæ. Prima, quæ est editionis Baluzii numero 182 libri primi, data xvii Kalendarum Junii, Incarnationis Dominicæ anno 1198, pontificatus primo, significat tantam ipsum inter ac decanum et capitulum Lingonense subortam esse discordiam, ut canonicis ipsum coram Lugdunensi archiepiscopo *dilapidationis et insufficientiæ* accusantibus, apostolicæ sedis audientiam appellaverit: unde ipsi indicit ut hinc ad festum beati Michaelis archangeli proxime futurum apostolico se conspectui repræsentet, responsurus objectis, et quæ voluerit adversus ipsos objecturus, ei interim gravissime inhibens, ne occasione hujus discordiæ bona ecclesiæ suæ dilapidare præsumat. Secunda epistola, quæ est ejusdem libri 504, subiratus significat primo, se ipsi sine dolore et pudore scribere non posse, cum sedes apostolica, quod olim in ipso dignoscitur approbasse, nunc peccatis exigentibus cogatur improbare. Secundo, ab ipso illius promotionis principio inter ipsum et canonicos Lingonenses multas pullulasse quæstiones, nec unquam, postquam ipsius commissa fuit regimini, pacem habuisse ecclesiam Lingonensem: « Sicut, inquit, fama refert publica, et quamplurium prælatorum et religiosorum ipsarum partium litteris nostro est apostolatui suggestum. » Tertio, non solum mobilia, sed etiam immobilia ipsius ecclesiæ ab ipso adeo distracta, ut quæ olim inter Gallicanas ecclesias nobilis fuerat et famosa, nunc habeatur ab his, qui in circuitu ejus sunt in opprobrium et contemptum. Quarto, ægre admodum se ferre, quod cum canonicis Lingonenses, et illi præsertim, quos ad petitionem ipsius litteris apostolicis fecisset evocari, sese Romæ statissent, ipse non comparuisset, sed post longam dilationem duos nuntios misisset, ac per litteras significasset, se in Cisterciensi capitulo in multorum religiosorum et aliorum præsentia, crucem, quæ prædicabatur accepisse, vovisseque pro amore Jesu Christi ad partes accedere Transmarinas. Unde sic concludit, quantumcunque nobis molestum sit te in aliquo molestari, quia tamen nobis incumbit corrigenda corrigere, et reformare in melius quæ circa ecclesiarum statum noscuntur minus licite attentata, habito cum fratribus nostris super hoc negotio consilio, te pro contumacia manifesta, et dilapidatione vulgata, ab administratione totius Lingonensis episcopatus, tam in spiritualibus quam in temporalibus, omnino suspendimus, auctoritate tibi præsentium injungentes districtius, ut suspensionem procures inviolabiliter observare. Denique velle se declarat (*nisi forte*, inquit, *cedere potius malueris, quod saluti tuæ magis credimus expedire*) causam, quæ inter ipsum et decanum Lingon. pro ecclesia vertitur, super dilapidatione et insufficientia, et aliis multis injuriis et gravami-

nibus per eum ipsi ecclesie irrogatis, examinari A celerius et canonico sine decidi, ne si fuerit diutius prorogata, cadat irreparabiliter ecclesia Lingonensis, quæ jam videtur ex parte maxima cecidisse : committereque Parisiensi episcopo ut utriusque partis allegata reciperet, et vel inter utroque causam componeret, vel lato iudicio canonice definiret ; vel alioquin gesta utriusque partis redacta in scriptis et sigilli sui munimine roborata ad se transmitteret, partes Romam intra præfixum terminum mitteret iudicium papale recepturas. Jubet interim per prædictum Parisiensem episcopum de procuratore idoneo Lingonensis ecclesie provideri. Ex tertia vero epistola, quæ est 555 numero ejusdem libri, patet inter tot adversarios habuisse, qui causam ejus ageret. Cum enim, inquit papa, decanus et socii ejus cum commissionis Parisiensi episcopo datæ litteris Roma recessissent, E. archidiaconus Lingonensis advenit, et instituit, ut Petrum de Corbolio, tunc Parisiensem canonicum, mox Senonensem archiepiscopum futurum, virum percelebrem collegam episcopo Parisiensi daret, et impetravit facile. Illum ergo hac epistola nominat, et utrique mandat ut si Garnerium invenierint innocentem, ipsum non solum ab interdicti sententia, verum etiam ab impetitione decani et capituli super objectis, appellatione postposita, penitus absolvant :

personales autem quæstiones, si quas idem episcopus, et major archidiaconus adversus decanum, vel aliquos canonicorum habuerint, audiant, et sublato appellationis obstaculo curent terminare, etc. Summi pontificis consilium secutus Garnerius cessasse videtur, et, forte post confectum iter Transmarinum, Claramvallem petiisse, ubi et obiit, et jacet, cum hoc brevi titulo : « Hic jacet dominus Garnerius primo Albæ-ripæ, deinde hujus monasterii nonus abbas, postea Lingonensis episcopus. » Is porro esse videtur de quo Innocentius anno tertio pontificatus, 11 Idus Maii, in epistola ad Lingonense capitulum ait : « Cum episcopus vester ipsum episcopatum in manibus nostris resignavit, nos ei pro sustentatione sua de quibusdam ipsius ecclesie possessionibus fecimus provideri. Verum ei auctoritate præsentium inhibemus ne quidquam de assignatis infeodare, seu alienare, vel quoquo pacto distrahere, etc., præsumat, alias factum irritum decernimus. » Refert chronicon Lingonense post ejus suspensionem, rem interim totam, seu sacram, seu profanam ad episcopos pertinentem administrasse Hugonem de Nuceriis seu Noeriis (*de Noyers*) Antissiodorensis antistitem, cujus impulsu in locum suspensi nominatus fuerit Hilduinus, qui postmodum fuerit rejectus, iterumque admissus.

D. GARNERII

CLARÆVALLIS QUONDAM ABBATIS

POSTMODUM

LINGONENSIS EPISCOPI

SERMONES

IN FESTA DOMINI ET SANCTORUM.

(Dom TISSIER, *Bibliotheca Patrum Cisterc.*, Bonofonte, 1660, tom. III, pag. 75.)

SERMO PRIMUS.

IN ADVENTU DOMINI.

Dominus creavit me in initio viarum suarum (*Prov. viii*). Carissimi, filii Dei sumus, sed nondum apparuit quid erimus (*I Joan. iii*). Nam quando evacuabitur quod ex parte est, et advenerit quod perfectum est (*I Cor. xiii*), eruetur oculus scandalizans; et similes ei facti cognoscemus sicut et cogniti sumus (*ibid.*), quia uno eum amoris oculo intuehimur claritate solis septempliciter clariore

C (*Isa. xxx*), qui cecutire non poterit, quia non offuscabit eum vel peccati macula, vel sordidæ voluptatis albugo. Nunc interim quandiu nubes carnis et supervenientium fletus amaritudinum non solum exteriores, sed interiores obnubilant oculos rationis, necesse est per speculum in ænigmate contemplari (*I Cor. xiii*), facientes ei murenulas aureas vermiculatas argento (*Cant. i*); id est sapientie similitudines distinctas eloquio. Ad hoc enim Deus Pater sapientiam suam, id est unigeni-